

УДК 378:355.01

Талят БЄЛЯЛОВ, д.е.н., професор
завідувач кафедри підприємництва та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну
Київ, Україна

Амет ЛЮМАНОВ
аспірант кафедри підприємництва та бізнесу
Київський національний університет технологій та дизайну
Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Мале та середнє підприємництво є фундаментом національної економіки, оскільки воно забезпечує виробництво та реалізацію товарів й послуг, формування державного бюджету через податкові надходження, впровадження інноваційної політики, розбудову кадрового потенціалу, а також створення справедливих і конкурентних ринкових механізмів у межах країни. Взаємодія між державою та підприємницьким сектором, побудована на партнерських принципах, завжди сприяла досягненню позитивних результатів і підтримувала стабільний розвиток міської, регіональної та національної економіки. Проте, повномасштабна військова агресія з боку російської федерації суттєво змістила пріоритети державних органів у бік розвитку оборонної сфери, а також призвела до поглиблення кризових тенденцій у секторі підприємництва України.

Реалії російсько-української війни наочно продемонстрували серйозний вплив війни на підприємницьку діяльність, зокрема для малого та середнього бізнесу в Україні, за умов правового режиму воєнного стану, виникло кілька значних загроз і викликів, основними серед яких є: заборона чи обмеження діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних із забезпеченням обороноздатності держави; зростання витрат на захист інтересів бізнесу, адже воєнний стан потребує посилення заходів безпеки для майна та працівників, що суттєво ускладнює фінансове становище компаній; зменшення попиту на товари та послуги через зниження економічної активності й підвищення цін на енергоресурси та інші матеріали; обмеження у переміщенні товарів та послуг, що викликані посиленням контролю за транспортом і людьми, створюють додаткові труднощі для підприємств. Усі ці фактори суттєво впливають на фінансову стабільність і ефективність роботи малих і середніх підприємств [1].

Підтримка українського бізнесу під час війни є критично важливою для збереження економічної стабільності та функціонування країни. На нинішньому етапі найбільш необхідними для України є наступні інструменти та заходи для стимулювання розвитку малого бізнесу: оперативне впровадження нових стандартів і законів щодо соціально-економічного розвитку України, з урахуванням безпекових факторів і поточних бойових дій; допомога у створенні стійких до криз каналів збуту вітчизняної продукції на експорт та запровадження системи податково-митного стимулювання експортних операцій; підвищення якості, кількості та доступності існуючої фінансової підтримки для підприємців, а також введення нових механізмів фінансування; надання Урядом фінансової допомоги через

грантові програми, субсидії, надання позик на вигідних умовах, що допоможе компаніям підтримувати ліквідність і зменшити фінансове навантаження; формування оптимальної моделі системи оподаткування, яка забезпечуватиме стабільність і передбачуваність; надання Урядом податкових пільг або відстрочки для погашення податкових зобов'язань, що може полегшити фінансовий тиск на бізнес в умовах економічної нестабільності; швидке відновлення інфраструктури, включно з енергетичними та транспортними системами, завдяки міжнародним грантам, фондам і допомозі; зниження адміністративних перешкод та бюрократичних процедур, що може покращити бізнес-середовище та заохочувати підприємництво; розробка програм підтримки для інноваційних проектів і досліджень; розробка нових програм з відродження бізнесу, які мають стимулювати підприємства впроваджувати більш інноваційні та стійкі практики, які включають принципи циркулярної економіки, зниження викидів до нульового рівня, зниження енергоємності виробництва і підвищення співпраці; впровадження більш ефективної державної системи перекваліфікації населення відповідно до актуальних і перспективних потреб бізнесу; створення інформаційно-консультаційної мережі підтримки підприємництва для забезпечення бізнесу актуальною інформацією про стан війни, економічні умови, можливості підтримки і розвитку [2].

Також, стимулювати розвиток малого бізнесу в умовах військового стану можливо шляхом: пошуку нових споживачів та ринків збуту продукції, особливо в умовах руйнування логістичних ланцюгів, сформованих раніше; створення інфраструктури та логістичного забезпечення, яке дозволить переорієнтувати українські підприємства на європейські ринки; впровадження інноваційних технологій, що сприятиме виробництву сучасної продукції, застосуванню прогресивних технологій у виробничих процесах та їх обслуговуванні, а також оптимізації витрат підприємств; залучення інвестиційних ресурсів для відбудови постраждалих підприємств і розвитку існуючих; впровадження нових форм підприємництва, таких як розвиток бізнес-інкубаторів, створення центрів інновацій і формування середовища для бізнесу, адаптованого до вимог Індустрії 4.0 і 5.0; пошуку та навчання висококваліфікованого персоналу; інтеграції у виробничу діяльність енергоефективних, екологічних та ресурсозберігаючих технологій; посилення заходів безпеки, оскільки кібератаки спрямовуються не лише на стратегічні об'єкти оборонної сфери, а й на інші вітчизняні підприємства [3].

Реалізація вищенаведених заходів у комплексі та за активного сприяння органів державної влади відіграє ключову роль у забезпеченні підтримки та стимулювання розвитку малого та середнього підприємницького сектору як у період воєнних дій, так і в довгостроковій перспективі.

Література

1. Gavrysh O., Gavrysh Iu., Matiukhina A., Vasylets I. The first year's impact of the full-scale war on Ukrainian business. *Economics of Development*. 2024. №. 23(1). Pp. 18-29. DOI: 10.57111/econ/1.2024.18
2. Редзюк Є.В. Стан, проблеми і чинники гальмування розвитку бізнес-активності в Україні. *Стратегія економічного розвитку України*. 2022. Вип.51. С.35-49. <https://doi.org/10.33111/sedu.2022.51.035.049>
3. Kazak Oksana, Sulyma Mariana (2023) Business transformation in Ukraine during the year of war. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. № 1(11). Pp. 140–150. DOI: <https://doi.org/10.32750/2023-0111>